

مکتبۃ الفتن

حضرت

۱۳۲۶

دین، فلسفه، ادبیات، حقوق و علوم دن باحث هفتہ لق رساله در

درسعادتہ سخنخسی ۵۰ پارہ در

قیریلہ دن مقوا بورو ایله کونڈریلیرسہ سنو
غروش فضلہ آئیں۔

درسعادتہ پوستہ ایله کونڈریلیرسہ ولایات بدی اخذ اولنورہ

مؤسسی : ابوالعلاء ذن العابدین - ح، اشرف ادیب

سن علیکم الی ایلیغی

۳۵ ۶۵

۰۰ ۹۰

۱۰۰ ۱۰۰

درسعادتہ ولاپاندہ

ممالک اجنبیہ دہ

غروشدہ

برنجی سنه

۲۶ رمضان ۵ پنجشنبہ ایلوں ۱۸

عدد: ۶

تفسیر شریف

رب العالمین :

کافہ عوالم حسیہ وغیہ نک صربی حقیقیسی، مدبر اموری۔

مالك مطلقی۔

«رب» تربیہ معناستہ مصدر درد، صربی و مالک معناستہ نقل اولنہرق جناب باری تعالیٰ یہ اطلاق او لفظہ درد، «تربیہ» تدریج صورتیہ برشیئی کمال لا یقنه تبلیغ واصال ایتمکدر، (رب) لفظی اضافتیہ تقید ایدلدجکہ مخلوقہ اطلاق او لفاظ، اما تقید ایله جائزدر: رب الدار، رب السلم کبی۔

بعض ائمہ لفظ «رب» کلمہ سی صفت مشبھہ قلمشادر، بو صورتہ (رب، یرب، ربا، فهو رب) دیو تصریف اولنور، بعض صفت ایله مصدر بروزندہ کلیولر،

مصدر لو بلا نقل دخی اتصافدہ مبالغہ قصدیاہ موصوفہ اطلاق اولنورلر، مثلاً عدل ایله اتصافدہ مبالغہ افادہ سی ایچون عادل اولان کسہ عدل مجسم اعتبار اولنہرق عدل تسمیہ اولنور،

بناء علیہ بیضاوی مرحوم: تربیہ سبحانیہ نک غایہ کمالہ رسیدہ اولسی اشعار ایچون تربیہ معناستہ (رب) ایله توصیف اولنہشدر، دیور، سوال: اجزای طالدہ بعض شیلر کور لمکدہ درکہ دھا اصل رتبہ کمال اولمددن فتابولورلر، بو طاقم شیلر حقنده تربیہ کمالیہ تحقق ایتمدیکی حالدہ (رب العالمین) نظم جلیلندن مستفاد اولدینی وجہلہ بتون عوالم کوئی مظہر تربیہ الہیہ قلنگ نصل صحیح اولور؟

جواب: تربیہ الہیہ انواع واجناس عوالم حقنده تحقق ایتمکدر، کائناتک هر نوعی غایہ کمالہ ایصال او لفظہ بولندینی قابل انکار دکلدر، بناء علیہ «العالمین» دہ کی استfrac و عموم انواع اعتراریہ اخذ اولنہقدہ سوال مذکور اصلاح توجہ ایمز۔

اما هر نوع ابتون افرادینہ تشییل اولنورسہ کمال نوعی نک مراتب متعددی اولوب بعض افراد، غایہ کمالہ واصل اولمیورسہ دہ تکملک بعض مراتبی احرازدن خالی قلماز دیه توجیہ اولنور،

«عالین» «علم» ک جمعیدر.

«علم» خاتم کبی غیر قیاسی اولان اسم ال صیغہ لرندن اولوب «ما یعلم به» معناستہ در، عرفًا صانع ذوالجلال تعالیٰ و تقدس حضر تاریخیک بیان سنه مدار اولان ابتون اعیان واعراض اشیا یہ، بالجملہ ماسوی الامہ شاملدر، [اماذا وصفات سبحانیہ عالمه داخل قلماز] زبرا بتون کائے ایک حائز اولدینی امکان صفتی اقتضا سمجھے جمع اوصاف واحوالنہ واجب الوجودہ افتقاری اولق ضروریدر، بناء علیہ عالک هرجزی مؤثر حقیقیہ ک وجود و وحدانیتہ وبالجملہ کالات قدسیہ سبحانیہ سنه شہادت ایتمکدر،

«عالین» نک بومقامدہ جمع صیغہ سیلہ ایراد بیورلسی «علم» عنوانی تختیتہ مندرج بولنان محسوس و معقول بتون اجناس مختلفہ شمولیہ تخصیص ایچوندر، چونکہ (رب العالم) دنیا سہ وہله مشہود من اولان یا لکن بوعالم محسوسہ صرف اولنق احتمال اولور.

عالمه داخل بولنان ذوی العقول اشرفتیہ مبنی اوصاف سائڑہ عقلانکی «علم» دخی جمع مذکور سالم صیغہ سی اوزرینہ جملہ شد، بعض علم «علم» کی تلقی ایده رک ملائکہ کرام ایله نقلیندنس (انس و جن طائفہ سندن) عبارت ذی علم اولان مخلوقاتہ تخصیص ایمشادر، بو صورتہ تربیہ الہیہ نک دیکر انواع عالمہ شمولی استتبع طریقیلہ مستفاد اولور.

بعض ارباب تفسیردہ (عالین) ایله بالحاصہ نوع انسان مقصود اولسنه ذاہب اولائلدر، چونکہ کبیر افراد انسانیہ نک هر بری عالم

چکنکی بش پاره بور جله اوں بش ایتمدی ؟
 — سیلیک بویکر میلک آلام .
 — او زاتھ کور ایشمی !
 — اوغل، چابوق .. بکا تیرق .. او قونش اولیٰ ها !
 بزم چو جرق، آدی باتسون، بیلانجق اولش ..
 — یا ؟
 — زوالینک بوڈی هوت طاغی ! کلوب بی يول کور سک ..
 — سچر خانم، اوکا لکن نفس ده ایتدیر سن ...
 — بیکر میلک پاکت اما چکنکی تو زدی بتون ..
 — آبول، هپ ایچدیکمز نوز .. بو زولدی اسکی تو تون !
 — اندی عمجہ، سائیزویر .. برازدہ بال موئی کس ..
 — قیزم پاره بیله او لورها ! بشیجی باق هر کس .
 * * *
 بشر او نر پاره لر هپسی یاقلا شوب دلیکه ،
 سوزولدیلر اورادن بر کلیدلی چکمجدیه .
 اپیجھه فاصلہ دن صکرہ کلڈی بشقة بری :
 کشیجھه بر حصیرک واری ؟ نہیسہ هم دکری ،
 جنازہ صارمق ایچوندر ، اذیت ایتمہ صاقین ..
 بزم محملہ ده چو قدن یاتاں او خستہ قادین
 بوکون، صبا حلین آرتق جهاندن ال چکمش ..
 نہ چاره ! قسمتی بربویله کوندہ او نیکمش .
 یاندہ کیسیده یو قش .. آمان براق نہیسہ ..
 اجل کلنجھه ها واش ، ها او نامش کیسے !
 — طقوز غروش شو حصیر، سز-کز ویرکهایدی ..
 پازار لاق ایتمیلم بر غروش ایچون شیمی !
 * * *

حصیر بوکولدی، او موزلاندی، طالدی برسو قاغه ،
 صو قولدی کیم بیلیر اور دن ده هانکی بربو جاغه .
 آچیلےی بر اولوی صارمق او زرہ سینہ سنہ ،
 قاپاندی دفتر عمر بشر مثالی ینه !
 اولوب بش اون کشی بیه بار دوش استئقال ،
 مزار لغک یوانی طوتی او نیله صامت ولال .
 مزار جینک او کورک یونزلی دست لا قیدی
 اغانہ سیله نہایت مزاره یا صلاندی .
 هجوم مخت پیدر پیله دنیانک ،
 حیاتی بربیغین آلام او لان زوالی قادین
 حصیر پاره یه او رتوندی ، قبرینہ ایندی .
 انین روح ملوی مؤبدآ دیندی !
 * * *

کبیردہ کاٹ بال جملہ جواہر واعر اضک بر نمونہ و مثالی حاوی بولندی یعنی جھتلہ
 بر عالم صغیر اولوب امعان نظر لہ کنندی سنه باقیله جرق او لسہ کالات قدسیہ
 سبحانیہ یہ شہادت بابنده کافی کوریلور، آفاق ایله استدلاله حاجت
 فالز .

علم صغیر ایله عالم کبیر بینندہ متحقق او لان اشبتو تساوی دلاتہ
 مبی بر آیت کریمہ (سنزیم ایا نا فی الافق و فی افسہم حتی یتبین لهم
 اہل الحق) بیورلیش، محل آخردہ دخی بر چوق آیات ارضیہ و سماویہ
 تمداد و بیسانند نصرکہ بونلرک کافہ سی خلقت بشریہ نک اجلاً محتوى
 او لسنه ارشاد مقامنده (و فی افسکم افلا بتصرون) وارد اولشدر .
 استنباط

(رب العالمین) نظم کرمی تربیت کردہ جناب پروردگار او لان
 بتون کائنات کحال حدوث ثرندہ محدث و خالقه مفتقر بولند قلری کبی مدت
 بقالرنده دخی مبی یہ محتاج اولملری ی اشعار ایتمکدہ در . زیرا ذکر او لان
 معنا جد برشی تربیہ ایتمک اونی اولاً خلق و ایجاده ، ثانیاً حد شکمی
 بولنجھیہ قدر وجودی ادامہ یہ توقف ایدر، اصلاح ادائرہ وجودہ کیرمیان
 امر معدوم ایله زوال و اختلال دن محفوظ اولمیان شیئک قابل تربیہ
 اولمیہ جنی آشکار در .

دیکھ اولور کہ ربوبیت و صف جلیلی خالقیت صفتی متنضم
 او لدقن بشقہ بتون عوالمک هر آن وزمان بر آوردة تدبیر سبحان اولملری ده
 احتوا ایتمکدہ در .

ایشته بو نکتہ یہ مبی (رب العالمین) عنوان اقدسی « خالق
 العالمین » کبی کافہ شیونات الہمی مفید اولمیان تسبیرات او زرینہ فن
 بلاعث اربابی نظرنده ترجیح او نور .

تقریر

(رب العالمین) نصب ایله یہ قرائت او نیشندر . بو قراشتہ کورہ
 حرف ندا حذفیله (یارب العالمین) یا خود « محمد » مخدوف نہ مفعول
 او لهرق « رب العالمین جدو ننالو ایدر ز » معنا سنه جلی او نور . فعل
 ماضی اعتبار او نهرق « العالمین » مفعولی قلنگی ده جائز در . بو صورت ده
 « قد » تقدیریله جملہ حالیه اولور .

مناسنی اسماعیل مفی

صفحات حیاتاندی :

مصیر

چکنکه یا بیلا جوارنده براو فاق جولان
 بہانہ سیله ، بزم اسکی آشنا لردن
 بر عطارک آزیحق کیمک ایستدم یانه ،
 کہ هر زمان بنی دعوت ایدر دی دکانه .
 براز مصاحبہ دن صکرہ سوکدی مشتریلر :
 — ویر اور دن اون پاره لاق زنجفیل ، چورک او قی ، بیو .